

VALTAKUNNANSYTTÄJÄ

Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksesta

YLEINEN OHJE

VKS:2018:2

Dnro 7/31/17

14.12.2018

Voimassa

1.1.2019 - toistaiseksi

Kumoaa

VKS:2006:1 (34/31/06)

1 Taustaa.....	1
2 Huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistö.....	2
3 Toimenpiteistä luopumissäännökset.....	3
3.1 Rikoslain 50 luvun 7 §.....	3
3.2 Yleiset syyttämättäjättämissäännökset	5
4 Viranomaistoimien porrasteisuudesta.....	5
5 Poliisin toimenpiteistä luopuminen ja huomautus.....	6
6 Esitutinnan rajoittaminen.....	6
7 Seuraamus- ja menettelykategoriat.....	6
7.1 Alle 18-vuotiaat nuoret	7
7.2 Huumeiden ongelmakäyttäjät.....	8
7.3 Aikuiset, jotka eivät halua hakeutua hoitoon.....	9
8 Rangaistusmääräysmenettelyn käyttöön liittyviä näkökohtia	10
9 Huumausainerikokset vankiloissa.....	10
10 Kumottava ohjeistus.....	11
LIITTEET	11

1 Taustaa

Huumausaineen käyttö säädettiin Suomessa rangaistavaksi ensimmäisen kerran vuonna 1966. Suhtautuminen oman käytön rangaistavuuteen on kuitenkin ollut kiistanalaista. Vuoden 1972 huumausainelaissa käytön kriminalisointi säilyi eduskuntaäänestyksen jälkeen. Kriminalisointia pidettiin periaatekieltona, jolla oli tarkoitus edistää huumausaineiden vastaisia asenteita. Vuoden 2018 aikana on käyty laajasti yleistä keskustelua huumausaineiden käytön rangaistavuuden tarkoituksenmukaisuudesta.

Rikoslain 50 lukua (1304/1993) säädettäessä huumausaineen oman käytön rangaistavuutta puoltavat perusteet arvioitiin sitä vastaan puhuvia selvästi painavammiksi, mutta toimenpiteistä luopumisen mahdollisuutta haluttiin korostaa erityissäännöksellä (ks. HE 180/1992 vp. ja LaVM 17/1993 vp.). Tämän vuoksi 50 lukuun otettiin syyttämättä ja tuomitsematta jättämistä koskeva 7 §, jonka mukaan syyte voitiin jättää ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jollei teko olosuhteet huomioon ottaen ollut omiaan heikentämään yleistä lainkuuliaisuutta. Tämän säännöksen yhdenmukainen soveltaminen osoittautui käytännössä hankalaksi. Pykälän mukaan syyte voitiin myös jättää ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos tekijä osoitti sitoutuneensa sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. Tätä säännöstä sovellettiin hyvin harvoin.

Syyskuun alussa 2001 voimaan tulleen huumausaineen käyttörikos-uudistuksen keskeisenä sisältönä oli rangaistusmääräysmenettelyn käytön mahdollistaminen huumausaineen oman käytön tapauksissa.

Rangaistusmääräysmenettelyn käyttömahdollisuudella tavoiteltiin (1) voimavarojen säästämistä, (2) nopeaa rikosoikeudellista puuttumista huumausaineen käyttöön sekä (3) syyttämättäjättämiskäytännön yhtenäistämistä, ettei syytteitä jätettäisi nostamatta sen vuoksi, että sakon määräämistä tuomioistuinmenettelyssä pidetään liian raskaana. Syyttämättäjättämiskäytännön yhtenäistämistä on tavoiteltu myös selkeyttämällä toimenpiteistä luopumissäännöstä.

Lisäksi uudistuksella tavoiteltiin (4) muiden viranomaistoimien kuin rangaistuksen määräämisen johdonmukaisuuden ja tehokkuuden lisäämistä alle 18-vuotiaiden ja huumeriippuvaisten osalta. Toimenpiteistä luopumisen kynnyistä alennettiin siten, että jo hoitoon hakeutuminen voi olla siihen riittävä peruste, kun aiemmin edellytettiin hoitoon sitoutumista.

Uudistuksella ei tarkoitettu (1) muuttaa huumausaineen käytöstä tai hallussapidosta omaa käyttöä varten tuomitettavien rangaistusten ankaruutta, joskin rangaistusten määrän on arvioitu lisääntyvän. Lakivaliokunta on korostanut, että (2) sakkorangaistuksen siirtäminen rangaistusmääräysmenettelyssä määrättäväksi ei saa johtaa toimenpiteistä luopumissäännösten soveltamatta jättämiseen. Valtakunnansyyttäjän

on edellytetty huolehtivan siitä, että säännöksiä sovelletaan samalla tavoin sekä rangaistusmääräysmenettelyssä että normaalissa syyteharkinnassa.

Toisaalta lakivaliokunta on todennut, että (3) toimenpiteistä luopuminen yksittäistapauksessa ei saa hämärtää teon rangaistavuutta, vaan rikokseen syyllistyneen toimintaan on puututtava vaikuttavalla tavalla. Poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen toimien oikealla porrastamisella on tärkeitä siihen, että huumausaineiden käyttö, hallussapito ja välittäminen tehokkaasti katkaistaan.

Uudistuksen tavoitteet ja tausta-arvot ilmenevät hallituksen esityksestä HE 213/2000 vp, lakivaliokunnan mietinnöstä LaVM 13/2001 vp ja eduskunnan vastaukseen EV 87/2001 vp sisältyvistä lausumista.

Poliisihallitus on antanut poliiseille ohjeen menettelystä huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa (POL-2018-49612). Poliisien ohje tulee voimaan 1.1.2019 ja löytyy tämän ohjeen liitteistä (LIITE 3).

2 Huumausaineen käyttörikkosen tunnusmerkistö

Rikoslain 50 luvun 2 a §:n mukaan:

Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tunnusmerkistössä on pidettävä erillään (a) huumausaineen käyttö ja (b) huumausaineen hallussapito tai hankkimisen yritys omaa käyttöä varten. Muut omaan käyttöön liittyvät rikoslain 50 luvussa mainitut rikokset, esimerkiksi maahantuonti, valmistus ja viljely, eivät kuulu 2 a §:n tunnusmerkistön alaan. Ne ovat huumausainerikoksia.

a) Huumausaineen laitton käyttö

Huumausaineen käyttö on lakiuudistuksen yhteydessä poistettu RL 50 luvun 1 §:n huumausainerikosta koskevan rangaistussäännöksen tunnusmerkistöstä. Huumausaineen oma käyttö voi siten tulla rangaistavaksi ainoastaan RL 50 luvun 2 a §:n mukaan.

Huumausaineen käyttörikkosen tunnusmerkistössä mainittu vähäinen määrä ei viittaa huumausaineen käyttöön, vaan ainoastaan hallussapitoon ja hankkimisen yritykseen. Vaikka tekijä olisi pidemmän ajan kuluessa käyttänyt suurenkin määrän huumausainetta, teko on aineen laadusta riippumatta vain 2 a §:n mukainen käyttörikos, jos omaa käyttöä varten on kerrallaan pidetty hallussa vain vähäinen määrä huumausainetta.

b) Huumausaineen laitton hallussapito tai hankkimisen yritys omaa käyttöä varten

Huumausaineen hallussapito tai hankkimisen yritys voi tulla rangaistavaksi joko RL 50 luvun 1 §:n huumausainerikoksena tai 2 a §:n huumausaineen käyttörikoksena. Teko jää käyttörikoksen tunnusmerkistön piiriin, jos teko on tehty omaa käyttöä varten ja huumausainetta on samalla ollut vain vähäinen määrä.

3 Toimenpiteistä luopumissäännökset

3.1 Rikoslain 50 luvun 7 §

Rikoslain 50 luvun 7 §:n (654/2001) mukaan:

Huumausaineen käytöstä ja huumausaineen käyttöön liittyvästä muusta tässä luvussa mainitusta rikoksesta voidaan, sen lisäksi mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) tai tässä laissa säädetään, jättää syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos rikosta on huumausaineen määrä ja laatu, käyttötilanne sekä olosuhteet muutoinkin huomioon ottaen pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Syyte voidaan myös jättää nostamatta, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

Säännös koskee paitsi huumausaineen käyttöä, hallussapitoa ja hankkimisen yritystä omaa käyttöä varten, myös muita RL 50 luvun huumausaineen käyttöön liittyviä rikoksia kuten maahantuontia, valmistusta ja viljelyä omaa käyttöä varten. Säännöksen nojalla syyttämättä jätettävä rikos voi siis olla otsikoltaan huumausainerikos, mutta rikoksen on oltava omaan käyttöön liittyvä.

Säännöksen soveltamisala jakautuu (a) vähäisyystilanteisiin ja (b) hoitoon hakeutumisen tilanteisiin.

a) Vähäisyystilanteet

RL 50:7:n soveltaminen nojautuu kokonaisarvosteluun, jossa otetaan huomioon huumausaineen

1. määrä ja laatu,
2. käyttötilanne ja
3. muut olosuhteet.

Teon tulee näiden kriteerien valossa olla kokonaisuutena arvostellen vähäinen rikoslajin normaalitapaukseen verrattuna.

Määrään tukeutuvassa syyttämättä jättämisessä on otettava huomioon se, että RL 50:2 a:n mukaisessa käyttörikoksessa hallussa pidetyn huumausaineen määrällisenä ylärajana on "vähäinen määrä".

Uusien huumausaineeksi luokiteltujen aineiden osalta käyttöannokset saattavat olla niin pieniä, että esimerkiksi yhdestä (1) grammasta ainetta on saatavissa useita satoja käyttöannoksia. Tämän vuoksi huumausaineen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota lain tarkoittamaa vähäistä määrää arvioitaessa.

Laadun osalta otetaan huomioon huumausaineen vaarallisuus. Mitä vaarallisemmasta huumausaineesta on kysymys, sitä vahvempia muita perusteita tarvitaan toimenpiteistä luopumisen tueksi. Vaarallisuuden keskeiset kriteerit on kuvattu RL 50 luvun 5 §:n 2 momentissa. Sen tarkoittamaksi erittäin vaaralliseksi huumausaineeksi on lain esitöissä (HE 180/1992 vp.) ja oikeuskäytännössä katsottu muun muassa heroini, kokaiini, LSD ja amfetamiini. Erittäin vaarallisena huumausaineena voidaan pitää myös ekstaasia (metyleenidioksimetamfetamiini) ja gammaa (gammahydroksibutyraatti). Useita uusista huumausaineeksi luokitelluista aineista voidaan pitää erittäin vaarallisina. Niiden osalta vaarallisuus on pyrittävä tarkastamaan asiantuntijalausunnoista ja uusimmasta oikeuskäytännöstä.

Myös huumausaineina pidettävät lääkevalmisteet ovat vaikuttavien ainesosiensa perusteella vaarallisuudeltaan erilaisia. Näiden lääkevalmisteiden laatua ja vaarallisuutta voidaan arvioida oheisen terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 8.11.2017 antaman lausunnon mukaisesti (LIITE 1).

Käyttötilanteen osalta on annettava merkitystä esim. sille, onko teko voinut jollakin tavoin johdattaa muitakin henkilöitä käyttämään huumausaineita. Siten käyttö kotona tms. yksityisessä paikassa on syyttämättä jättämistä puoltava seikka, kun taas käyttö yleisellä tai julkisella paikalla, ravintolassa, festivaaleilla tai muuten huumeista vapaiden henkilöiden havainnoitavissa puhuu syyttämättä jättämistä vastaan. Toisaalta yksityiselläkin paikalla tapahtuvassa käytössä voi raskauttavana seikkana olla käyttö ryhmässä, jossa on läsnä alaikäisiä.

Muiden olosuhteiden arviointiin vaikuttaa esim. se, kuinka tekijä on saanut huumausaineen haltuunsa; onko hän itse aktiivisesti hankkinut huumausainetta vai onko käyttöön tai hallussapitoon tarjoutunut yllättävä tilaisuus.

Säännöksen soveltamisessa voidaan ottaa huomioon myös toimenpiteistä luopumisen yleisiä soveltamisperiaatteita, joiden nojalla tekijän nuoruus on syyttämättä jättämistä puoltava peruste ja rikoksen uusiminen sitä vastaan puhuva seikka.

Pitkäaikaisessa käytössä toimenpiteistä luopumisen tulee yleensä nojautua hoitoon hakeutumiseen. Myös vankilakäyttöä käsitellään jäljempänä erikseen.

b) Hoitoon hakeutumisen tilanteet

Myös hoitoon hakeutumisen tilanteissa RL 50:7 soveltuu vain käyttöön ja käyttöön liittyviin muihin RL 50 luvun rikoksiin, ei esimerkiksi huumausaineen välittämiseen.

Hoidon tulee olla sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää. Hyväksyttävä hoito on määritelty päihdehuoltolain 28 §:n 2 momentin valtuutus-säännöksen (laissa 280/2002) nojalla 15.4.2002 annetussa ja 1.5.2002

voimaantulleessa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (290/2002). Siinä säädetään:

2 § Hoidon tavoite

Hoidon tavoitteena on saada huumausaineen käyttöön tai siihen liittyvään muuhun huumausainerikokseen syylistyneeksi epäilty, jäljempänä epäilty, lopettamaan huumausaineiden käyttö tai sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmin ehkäistä ja hoitaa epäillylle huumausaineen käytöstä aiheutuvia terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja.

4 § Hyväksyttävä hoito

Hoitoa voidaan antaa A-klinikalla, nuorisoasemalla, kuntoutuslaitoksessa, sosiaalisairaalassa tai vastaavissa päihdehuollon erityishoitoyksiköissä sekä kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) ja sosiaalihuoltolaissa (710/1982) tarkoitetuissa toimintayksiköissä.

RL 50:7 ei enää edellytä hoitoon sitoutumista, vaan hoitoon hakeutuminen riittää. Hoitoon hakeutumisen sisältöä ei ole laissa eikä esitöissä lähemmin kuvattu. Hoitoon hakeutumisen voidaan katsoa toteutuneen silloin, kun asiakas on hakeutunut hoitopaikkaan tai on muulla tavoin varannut sieltä paikan tai vastaanottoajan.

Esitöiden mukaan hoitoon hakeutuminen osoitetaan hoitopaikan kirjallisella todistuksella, sen sijaan hoitosuunnitelmaa ei enää edellytetä.

3.2 Yleiset syyttämättäjättämissäännökset

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (ROL) mukaisia yleisiä syyttämättäjättämissäännöksiä voidaan soveltaa RL 50:7 erityissäännöksen lisäksi. Kun erityissäännös koskee vain käyttöä ja siihen liittyviä rikoksia, yleissäännösten soveltamisalaan jäävät lähinnä muun tyyppiset huumausainerikokset jäljempänä esitettävällä tavalla.

4 Viranomaistoimien porrasteisuudesta

Seuraamusjärjestelmän ennakoitavuuden ja yhdenvertaisuusnäkökohdusten kannalta on tärkeää, että huumausaineen käyttörikoksiin liittyvät poliisin ja syyttäjien toimet ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Näin menetellen monia vaihtoehtoja sisältävä puuttumisjärjestelmä käyttörikoksiin toimii selkeän porrastetulla ja johdonmukaisella tavalla. Teon vähäisyyden asteesta riippuen kysymykseen tulee alla kuvatulla tavalla 1) poliisin toimenpiteistä luopuminen ja huomautus, 2) esitutinnan rajoittaminen, 3) harkinnanvarainen syyttämättäjättäminen, 4) sakkovaatimuksen antaminen ja rangaistusmääräyksen antaminen tai 5) syytteen nostaminen.

Syyttäjien tulee neuvotella ja sopia toimialueensa poliisin kanssa tämän yleisohjeen soveltamisesta em. porrasteisuuden toteuttamiseksi ja toi-

mintatapojen yhdenmukaiseksi toteuttamiseksi. Toimenpiteiden johdonmukaisella porrastamisella tähdätään huumausaineiden käytön tehokkaaseen katkaisuun.

5 Poliisin toimenpiteistä luopuminen ja huomautus

Poliisi tai muu esitutkintaviranomainen ei voi luopua toimenpiteistä RL 50:7:n nojalla. Esitutkinta voidaan kuitenkin jättää toimittamatta tai jo aloitettu esitutkinta lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen vähäisenä (ETL 3 luku 9 §). Poliisi tai muu esitutkintaviranomainen voi antaa tällaiseen rikokseen syylistyneelle huomautuksen (ETL 10 luku 3 §). Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus voisivat tulla kysymykseen kaikkein vähäisimmissä huumausaineen käyttörikoksissa. Ks. poliisin ohje menettelystä huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa s. 4 – 5.

6 Esitutinnan rajoittaminen

Esitutinnan rajoittaminen ETL 3 luvun 10 §:n perusteella on huumausaineen käyttörikoksissakin mahdollista. Se on sitä perustellumpaa, mitä vähäisemmästä teosta (ROL 1:7,1-kohta) kyseisessä tapauksessa on kysymys. Vähäisyysarvioinnissa voidaan antaa merkitystä esim. sille, onko teko tapahtunut julkisella tai yksityisellä paikalla.

Esitutinnan rajoittaminen voi tulla kysymykseen myös konkurrenssiperusteella (ROL 1:8,2-kohta), jolloin tekijä tulee joka tapauksessa saamaan moitteen ja rangaistuksen muista rikoksista. Esitutinnan rajoittamiseen sovelias peruste voi olla myös tekijän hyvään alkuun päässyt hoito, jonka onnistumista ei haluta vaarantaa hoidon aikana ilmi tulleen, hoitoa edeltävään aikaan liittyvien huumausainerikosepäilyjen vuoksi. Kysymys on silloin esitutinnan ja rikosprosessin jatkamisen tarkoituksellisuudesta (ROL 1:8,1-kohta).

7 Seuraamus- ja menettelykategoriat

Käyttörikoslainsäädännön eri suuntiin vaikuttavien tavoitteiden ja tausta-arvojen toteuttaminen käytännössä yhdenmukaisella tavalla edellyttää mahdollisimman selväpiirteisten seuraamus- ja menettelykategoroiden noudattamista.

Lainsäätäjät on voimakkaasti korostanut kahden huumausaineen käyttäjäryhmän erityisasemaa: (1) alle 18-vuotiaiden nuorten ja (2) huumeiden ongelmakäyttäjien. Näissä ryhmissä syyttäjän tulee erityisen tarkasti harkita muiden toimenpiteiden kuin rangaistuksen määräämisen mahdollisuutta. Kolmas selkeästi oman tyyppisensä ryhmä on (3) aikuiset, jotka eivät halua hakeutua hoitoon.

7.1 Alle 18-vuotiaat nuoret

Poliisin käyttörikosohjeen mukaan huumausaineen käyttörikoksesta ensimmäisen kerran kiinni jääneelle alle 18-vuotiaalle järjestetään mahdollisimman pian teon jälkeen esitutkinnan yhteydessä puhuttelutilaisuus. Tilaisuudessa on nuoren lisäksi samanaikaisesti läsnä poliisi, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomainen ja nuoren huoltaja(t). Tarveharkinnan mukaan tilaisuuteen voidaan kutsua muitakin, esim. nuorisotyöntekijä. Tilaisuus tähtää selkeään moitteeseen (poliisialoitteinen huomautus, ETL 10 luku 3 §) ja tarvittaessa sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteisiin, joilla tuetaan nuorta päihitteettömyyteen. Jos nuori ei saavu tilaisuuteen tai tilaisuudessa ilmenee, ettei toimenpiteestä luopuminen ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, asia siirretään syyteharkintaan.

Jos alle 18 -vuotias nuori jää poliisin järjestämän puhuttelutilaisuuden jälkeen uudelleen kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, poliisi toimittaa asiassa esitutkinnan ja saattaa jutun nopeasti syyteharkintaan. Syyttäjä järjestää nuorelle säännönmukaisesti ja huumausaineen laadusta riippumatta ROL 1:8a:n nojalla suullisen neuvottelun, johon kutsutaan nuoren lisäksi tämän huoltaja(t) ja tarvittaessa sekä poliisin että sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisen edustaja. Näin tarjoutuu mahdollisuus yhtäältä selkeään moitteeseen ja toisaalta sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteille sekä lähikontrollille.

Jos nuoren epäillään syyllistyneen huumausainerikokseksi otsikoitavaan tekoon tai käyttörikoksen lisäksi muihin rikoksiin, tilaisuus on yleensä tarkoituksenmukaista järjestää vain siinä tapauksessa, että syyttäjä pitää toimenpiteistä luopumista mahdollisena kaikista rikoksista. ROL 1:7:n nuoruusperuste antaa tähän sinänsä laajat mahdollisuudet.

Neuvottelun olisi oltava mahdollisimman vakuuttava ja siinä olisi kyettävä mahdollisimman monipuolisesti selvittämään epäillyn teon rikollinen luonne ja moitittavuus, nuoren elämäntilannetta muutoinkin ja hänelle sopivia toimenpiteitä. Neuvottelu tähtää harkinnanvaraiseen syyttämättä jättämiseen. Jos nuori ei saavu tilaisuuteen tai siinä ilmenee muutoin, ettei toimenpiteistä luopuminen ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, myös sakottaminen tai syytteen nostaminen on mahdollista.

Jos nuori neuvottelun jälkeen syyllistyy uudelleen huumausaineen käyttöön, mainitunlaista tilaisuutta ei yleensä ole tarkoituksenmukaista järjestää uudelleen. Seuraamusten, toimenpiteiden ja menettelytapojen suhteen on muuten edelleen noudatettava tarkkaa harkintaa. Toimenpiteistä luopumista voidaan jäljempänä 7.2) ja 7.3) -kohdissa esitettävissä tilanteissa soveltaa nuoriin muita väljemmin. Näistä syistä alle 18-vuotiasta nuorta ei tule sakottaa ennen kuin syyttäjän, poliisin ja sosiaaliviranomaisten kesken on yhteistyössä selvitetty soveliaimmat toimenpiteet.

Alle 18-vuotiaiden nuorten epäillyt käyttörikokset tulee mahdollisuuksien mukaan käsitellä nuoren asuinpaikkakunnalla, jonka sosiaali- ja terveydenhoitoviranomaisilla on parhaat edellytykset selvittää nuoren olosuhteita. Varsinkin neuvottelu on tarkoituksenmukaisinta järjestää nuoren kotipaikkakunnalla. Laitokseen sijoitetun nuoren asia on yleensä tarkoituksenmukaisinta käsitellä sillä paikkakunnalla, jossa hänellä on asunto.

Alle 18-vuotiaan nuoren epäilystä käyttörikoksesta on joka tapauksessa ilmoitettava kotikunnan lastensuojeluviranomaisille.

Esimerkiksi festivaalien ja muiden massatapahtumien yhteydessä syyttäjän, poliisin ja sosiaaliviranomaisten tulisi sopia etukäteen, miten nuorten huumeiden käyttäjien tarkoituksenmukainen, turvallinen ja ennaltaehkäisevä käsittely järjestetään. Työnjako ja menettelytavat voivat vaihdella sen mukaan, mitä poliisin ja sosiaaliviranomaisten sekä paikalla ehkä olevien vapaaehtoisjärjestöjen kanssa sovitaan.

7.2 Huumeiden ongelmakäyttäjät

Nuorten lisäksi huumeiden ongelmakäyttäjät ovat erityisryhmä, jonka osalta kaikilta viranomaisilta on käyttörikosuudistuksen esitöiden ja eduskunnan ponnienkin mukaan edellytettävä ponnisteluja hoitoon ohjauksen ja hoidon järjestämiseksi.

Huumeriippuvuudesta vapautuminen voi olla hyvin vaikeaa ja se voi vaatia useita erillisiä ja sisällöltään erilaisia hoitajaksoja ajan kuluessa. Hoitoon hakeutuminen voikin olla toimenpiteistä luopumisen perusteena saman käyttäjän kohdalla useamminkin kuin kerran.

Huumeriippuvaista ei pidä sakottaa ennen kuin hoitoon ohjaus on annettu ja hoitoon hakeutumisen halukkuus on selvitetty.

Jos huumeriippuvaisen epäillään syyllistyneen muuhunkin kuin omaan käyttöön liittyvään RL 50 luvussa mainittuun rikokseen, toimenpiteistä luopuminen ei voi nojautua RL 50:7:ään. Sen sijaan syyttämättä jättämisen perusteena muissakin huumausainerikoksissa ja huumausaineen käyttöön liittyvissä omaisuusrikoksissakin voivat olla ROL 1:8:n kohtuusperusteessa mainitut sosiaali- ja terveydenhuollon toimet. Tässä yhteydessä ne yleensä tarkoittavat päihdehuoltolain perusteella tarjottavia toimia.

Syyttäjän on paikkakuntakohtaisesti yhteistyössä poliisin, päihdehuollon edustajien ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhais-ta hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista ja ehkäistä käyttörikokseen syyllistymisen uusiutumista.

Tavoitteena tulee olla hoitoonohjaus- ja puuttumisjärjestelmä, joka tapahtuu kiinteänä viranomaisyhteistyönä. Päihdehuoltolain mukaan kunnan on huolehdittava tarpeenmukaisen päihdehuollon järjestämisestä

ja oltava yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

7.3 Aikuiset, jotka eivät halua hakeutua hoitoon

Käyttörikosuudistuksen esitöihin ei enää sisälly aikaisemman lain esitöiden mukaista ns. käänteistä presumptiota, jonka mukaan toimenpiteistä luopumista sovellettaisiin, jollei sitä vastaan ole painavia vastasyitä. Nyt pääperiaatteena on rikosprosessioikeudellinen legaliteettiperiaate, kuten kaikissa muissakin rikosasioissa, jolloin toimenpiteistä luopumisen tueksi pitää olla jokin rangaistuksen käytön puolesta puhuvaa painavampi vastasyi.

Nuorten ja huumeriippuvaisten osalta tällainen vastasyi onkin ilmeinen. Sen sijaan niiden aikuisten osalta, jotka eivät ole huumeriippuvaisia, yhtä painavaa vastasyitä ei yleensä ole. Vähäisyystilanteissa toimenpiteistä luopumisen taustaperiaatteena on yleensä voimavarojen säästäminen ja prosessitalous, mutta niillä ei uudistuksessa avatun rangaistusmääräysmenettelyn käyttömahdollisuuden takia ole tässä punninnassa enää samanlaista painoarvoa kuin aikaisemmin.

Huumausaineen käyttö ja hallussapito on aina rikos. Lainsäätäjät ei esitöiden valossa ole tarkoittanut säätää joitakin tähän ryhmään kuuluvia tekotapoja aina syyttämättä jätettäväksi. Sen vuoksi syyttämättä jättäminenkään ei voi olla kaavamaisista ja perustua pelkästään esim. johonkin ainemäärään.

Aikuisten osalta peruslähdekohta RL 50:7:n vähäisyystilanteissa on, että rikoksen kohteena on enintään muutamaa käyttökertaa vastaava määrä huumausainetta. Sen lisäksi syyttämättä jätettävään tekoon tulee säännönmukaisesti liittyä jokin muu toimenpiteistä luopumista puoltava erityispiirre. Tällainen lisäpiirre voi olla esimerkiksi tekijän ikä tai ensikertalaisuus taikka käyttötilanteeseen liittyvä yllätyksellinen houkutus.

Ensikertalaisuus tarkoittaa rikosprosessuaalisista ensikertalaisuutta: tekijän syyksi ei tiedetä aikaisemmin luetun huumausainerikosta tai huumausaineen käyttörikosta, eikä hänen tiedetä jääneen kiinni sellaisesta teosta.

Jos kysymys on rikoksen uusijasta, tarvittava lisäpiirre voi olla se, että tekijä ei ole itse hankkinut huumausainetta, vaan että sen käyttöön on yllättäen tarjoutunut tilaisuus muiden tarjotessa sitä tekijän käytettäväksi.

ROL 1:7:n vähäisyysperusteen soveltamisala on tässä ryhmässä muutoin sama kuin RL 50:7:n vähäisyysperusteen, mutta ensin mainittua säännöstä voidaan soveltaa myös muuhun kuin välittömästi omaan käyttöön liittyvään huumausainerikokseen. Käytännössä kysymykseen voi tulla vain satunnainen, ilman voittoa tapahtunut huumausaineen välittäminen tai tarjoaminen osana yhteistä käyttöä tai muuten sellaisissa olosuhteissa, ettei teko ole saanut vastaanottajassa aikaan päätöstä

huumausaineen käytöstä.

ROL 1:8:n kohtuusperustetta voidaan soveltaa poikkeuksellisesti esimerkiksi tilanteessa, jossa tekijä edistää rikoksensa selvittämistä ja tietyllä tavalla sen vaikutusten estämistä tai poistamista paljastamalla hänen hallussaan olevan huumausaineen kätköpaikan. Myös tekijän huumausaineen käyttöön liittyvä hengenvaarallinen tila tai siihen liittymätönkin vakava sairaus voi olla toimenpiteistä luopumisen perusteena, jos syytteen nostaminen olisi selvästi kohtuutonta.

ROL 1:8:n konkurrenssiperusteella voidaan tehdä pääkäsitteilyn keskitämisen tai voimavarojen käytön kannalta tarpeelliset rajaukset.

8 Rangaistusmääräysmenettelyn käyttöön liittyviä näkökohtia

Huumausaineen käyttörikosta koskevan rangaistusmääräyksen antaminen edellyttää, että syyttäjällä on tuomioistuinkäytäntöön nojautuva karkea tieto rangaistuksen mittaamisesta vastaavissa tapauksissa. Tämän ohjeen LIITTEENÄ 2 oleva taulukko selityksineen on tarkistettu nykytilanteen mukaiseksi ja yhtenäistämään määrättävän rangaistuksen mittaamista.

Taulukkoa tullaan tarkistamaan, kun tuomioistuinkäytännön perusteella siihen on aihetta. Tässä tarkoituksessa syyttäjien tulee ilmoittaa Valtakunnansyyttäjänvirastoon sellaisista tuomioista, jotka olennaisesti poikkeavat taulukossa esitetystä.

Poliisin käyttörikosohjeen mukaan poliisialoiteista sakkovaatimusta huumausaineen käyttörikoksesta ei anneta alle 18 -vuotiaalle nuorelle eikä hoidossa olevalle taikka hoitoon hakeutuvalla huumeriippuvaiselle aikuiselle. Näiden henkilöiden kohdalla lainsäätäjä on erityisesti edellyttänyt harkittavan toimenpiteistä luopumisen mahdollisuutta. Kun nämä asiat saapuvat syyttäjälle syyteharkinta-asiaina eivätkä sakkovaatimuksina, toimenpiteistä luopumisen mahdollisuus on todellinen.

9 Huumausainerikokset vankiloissa

Huumausainerikollisuus on myös vankiloissa vaikea ongelma. Vankilassa tapahtunutta huumausaineen käyttöä arvioitaessa on otettava huomioon edellä käyttötilanteesta todetun osalta se, ettei käyttöä vankilassa yleensä voida pitää yksityiskäyttönä.

Muiden olosuhteiden arvioinnissa on annettava merkitystä sille, miten huumausaineiden käyttö vankilassa voi vaarantaa laitoksen häiriöttömälle toiminnalle välttämättömän sisäisen järjestyksen ja turvallisuuden.

Huumeriippuvaisten osalta vankeinhoidon piirissä tapahtuva hoitoon hakeutuminen ja hoito voi olla syyttämättä jättämisen perusteena kuten vapaudessa tapahtuva hakeutuminen ja hoito.

Rikoslain 2 luvun 13 §:n (23.9.2005/780) ja 1.10.2006 voimaan tulleiden vankeuslain (767/2005) 15 luvun ja tutkintavankeuslain (768/2005) 10 luvun mukaan vangille tai tutkintavangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus vankilassa tehdystä rikoksesta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko. Välittömästi määrättävää kurinpitorangaistusta voidaan yleensä pitää riittävänä seuraamuksena sakolla sovitettavasta huumausainerikoksesta. Tämän vuoksi näissä tilanteissa voidaan yleensä soveltaa ROL 1:8:n 1-kohdan kohtuusperustetta seuraamusten kasaantumisen nojalla. Tällaisissa tilanteissa myös esitutinnan rajoittaminen on mahdollista. Vankilassa tapahtuneissa asioissa syyttäjän tulee tarvittaessa selvittää, onko vangille jo määrätty kurinpitorangaistus. Ks. myös KKO:2012:46 ja KKO:2016:1 sekä RL 6 luku 15 §.

Muissa kuin edellä mainituissa tilanteissa vankilassa tapahtuneista huumausainerikoksista ja huumausaineen käyttörikoksista tulee säännönmukaisesti nostaa syyte.

10 Kumottava ohjeistus

Tällä yleisellä ohjeella kumotaan valtakunnansyyttäjän 23.10.2006 antama yleinen ohje seuraamusluonteisesta syyttämättä jättämisestä huumausainerikoksissa (VKS:2006:1; dnro 34/31/06).

Valtakunnansyyttäjä

Raija Toiviainen

Valtionsyyttäjä

Leena Metsäpelto

LIITTEET

1. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto 8.11.2017 liitteineen
2. Taulukko sakon määräämistä varten
3. Poliisihallituksen ohje menettelystä huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa POL-2018-49612

Katarina Lindroos
Kimmo Kuoppasalmi

THL 1876/4.00.00/2017

08.11.2017

Valtakunnansyyttäjänvirasto /
Valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki

Asia: Huumausaineena pidettävien lääkkeiden vertailtavuus tyypillisimpiin tavallisiin huumausaineisiin verrattuna

Lausuntopyynnön mukaisesti pyydetään päivitystä 11.3.2002 päivättyyn Kansanterveyslaitoksen luokitteluun niille lääkkeiden vaikuttaville ainesosille, joita sisältävät valmisteet mainitaan Lääkelaitoksen luettelossa Dno 34/45/2002 (Luettelo huumausaineena pidettävistä lääkevalmisteista, joilla on Lääkelaitoksen myöntämä voimassa oleva myyntilupa, päivätty 10.1.2002).

Huumausaineen käyttörikoksen rangaistavuutta varten eräät yleisimmät huumausaineet on jaoteltu alustavaan kolmeosaiseen sakkotaulukkoon lähinnä vaarallisuutensa perusteella (VKS:n 1/2006 päivätty taulukko rangaistustamääräysmenettelyä varten). Alla olevan luokittelun perusteena on käytetty rinnastusta tähän sakkotaulukkoon. Rikoslain 50. luvun 5. §:n 2. momentin mukaan erittäin vaarallisella huumausaineella tarkoitetaan huumausainetta, jonka käyttöön liittyy virheellisestä annostelusta johtuva hengenvaara, lyhytaikaisestakin käytöstä johtuvan vakavan terveydellisen vaurion vaara tai voimakkaat vieroitusoireet. Lievimmin rangaistavaan ryhmään kuuluu kannabis, keskimmäiseen amfetamiini, metamfetamiini, metyleenidioksimetamfetamiini (ekstaasi) ja LSD sekä ankarimmin rangaistavaan ryhmään heroïini ja kokaïini.

Lausunnon tekohetkellä myyntiluvalla ja kaupan saatavissa olevat valmisteet on listattu liitteenä (Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen (Fimea) 3.11.2017 ajama listaus). Luokitteluun on jätetty ne lääkkeiden vaikuttavat ainesosat, joilta myyntilupa on poistettu. Ajantasaiset tiedot löytyvät Fimean lääketietokannasta.

Lääkkeen vaikuttava ainesosa	Luokka	Lyhyt perustelu
Opioidilääkkeaineet:		
Alfentaniili Dekstropropoksifeeni Fentanyyli Hydromorfoloni Levometaconi Metaconi Morfiini Oksikodoni (oksikoni) Petidiini Remifentaniili Sufentaniili	Ankara ryhmä	Merkittävä yliannostuksen riski, joka korostuu suonensisäisen käytön yhteydessä tai samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Lisäksi dekstropropoksifeenillä on myrkyllisiä vaikutuksia sydämeen. Mahdollisuus riippuvuuden kehittymiselle ilmeinen. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa voimakkaita vieroitusoireita. Varsinaisten huumausaineiden luokittelussa ankaraan ryhmään sijoitetun heroinin vaikutus perustuu lähinnä sen muuntumisessa elimistössä morfiiniksi.
Buprenorfiini Etyylimorfiini Kodeiini Tapentadoli	Keskimmäinen ryhmä	Yliannostuksen riski, joka korostuu suonensisäisen käytön yhteydessä tai samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Mahdollisuus riippuvuuden kehittymiselle ilmeinen. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa selkeitä vieroitusoireita.
Folkodiini	Ryhmittelemätön	Jätetty luokittelematta, sillä folkodiinin keskushermostoa lamaava vaikutus lievä ja yliannostukset poikkeuksellisia. Sen väärinkäyttö on harvinaista, eikä toistuvan käytön äkillinen lopettaminen pääsääntöisesti aiheuta vieroitusoireita.
Bentsodiatsepiinit:		
Alpratsolaami Diatsepaami Klobatsaami Klonatsepaami Klooridiatsepoksidi Loratsepaami Midatsolaami Nitratsepaami Oksatsepaami Tematsepaami Triatsolaami	Lievä ryhmä	Yliannostuksen riski olemassa, joskin yksistään käytettynä kuolemantapaukset hyvin poikkeuksellisia. Riski korostuu lähinnä samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Riippuvuuden kehittyminen mahdollista. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa vieroitusoireita, jotka eivät kuitenkaan yleensä aiheuta hengenvaaraa.

THL 1876/4.00.00/2017

Katarina Lindroos
Kimmo Kuoppasalmi

08.11.2017

Stimulantit:		
Deksamfetamiini Lisdeksamfetamiini Metyylifenidaatti	Keskimmäinen ryhmä	Yliannostuksen riski, joka korostuu suonensisäisen käytön yhteydessä. Mahdollisuus riippuvuuden kehittymiselle ilmeinen. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa selkeät vieroitusoireet.
Muut:		
Meprobamaatti	Lievä ryhmä	Yliannostuksen riski olemassa, joskin yksistään käytettynä kuolemantapaukset hyvin poikkeuksellisia. Riski korostuu lähinnä samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Riippuvuuden kehittyminen mahdollista. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa vieroitusoireita, jotka eivät kuitenkaan yleensä aiheuta hengenvaaraa.
Pentobarbitaali Fenobarbitaali	Keskimmäinen ryhmä	Yliannostuksen riski, joka korostuu suonensisäisen käytön yhteydessä tai samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Mahdollisuus riippuvuuden kehittymiselle ilmeinen. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa selkeät vieroitusoireet.
Tsolpideemi	Lievä ryhmä	Yliannostuksen riski olemassa, joskin yksistään käytettynä kuolemantapaukset hyvin poikkeuksellisia. Riski korostuu lähinnä samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Riippuvuuden kehittyminen mahdollista. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa vieroitusoireita, jotka eivät kuitenkaan yleensä aiheuta hengenvaaraa.
Kannabis	Lievä ryhmä	Yliannostuksen riski olemassa, joskin yksistään käytettynä kuolemantapaukset hyvin poikkeuksellisia. Riski korostuu lähinnä samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Riippuvuuden kehittyminen mahdollista. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa vieroitusoireita, jotka eivät kuitenkaan yleensä aiheuta hengenvaaraa.
Gammahydroksibutyraatti (natriumoksibaatti)	Keskimmäinen ryhmä	Yliannostuksen riski, joka korostuu samanaikaisesti muiden keskushermostoa lamaavien aineiden kanssa käytettynä. Mahdollisuus riippuvuuden kehittymiselle ilmeinen. Toistuvan käytön äkillinen lopettaminen saattaa aiheuttaa selkeät vieroitusoireet.

Katarina Lindroos
Kimmo Kuoppasalmi

THL 1876/4.00.00/2017

08.11.2017

LIITE 1. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen FIMEA ajama 3.11.2017 ajama listaus myyntiluvallisista lääkevalmisteista, jotka sisältävät huumausaineeksi luokiteltua vaikuttava ainetta.

Yksikönpäällikkö

Teemu Gunnar

Oikeuslääkäri, LT, DI

Katarina Lindroos

Ylilääkäri, LKT, dosentti
Oikeustoksikologiayksikkö

Kimmo Kuoppasalmi

3.11.2017

 Fimea dnro
006520/00.04.05/2017

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean 3.11.2017 ajama listaus myyntiluvallisista lääkevalmisteista. Hakuhehtoina vaikuttava aine (huuhausaine) sekä ATC-koodi R05FA02 mikäli sisältää huuhausaineeksi luokiteltua vaikuttavaa ainetta.

Ihmiselle käytössä olevat lääkevalmisteet

Huuhausaine	Valmistenimi	ATC-koodi	Kauppan (3.11.2017)
Alfentaniili	ALFENTANIL HAMELN	N01AH02	ei
Alfentaniili	RAPIFEN	N01AH02	on
Alpratsolaami	ALPRAZOLAM KRKA	N05BA12	on
Alpratsolaami	ALPROX	N05BA12	on
Alpratsolaami	XANOR	N05BA12	on
Alpratsolaami	XANOR DEPOT	N05BA12	on
Buprenorfiini	BUPREFARM	N02AE01	on
Buprenorfiini	BUPREMYL	N02AE01	on
Buprenorfiini	BUPRENORPHINE GLENMARK	N02AE01	on
Buprenorfiini	BUPRENORPHINE HEXAL	N02AE01	ei
Buprenorfiini	BUPRENORPHINE ORION	N02AE01	ei
Buprenorfiini	BUPRENORPHINE RATIOPHARM	N02AE01	on
Buprenorfiini	BUPRENORPHINE SANDOZ	N02AE01	on
Buprenorfiini	BUPRENORPHINE STADA	N02AE01	ei
Buprenorfiini	NORSPAN	N02AE01	on
Buprenorfiini	SUBUTEX	N07BC01	on
Buprenorfiini	TEMGESIC	N02AE01	on
Buprenorfiini, yhdistelmävalmisteet	BUNALICT	N07BC51	ei
Buprenorfiini, yhdistelmävalmisteet	SUBOXONE	N07BC51	on
Deksamfetamiini	ATTENTIN	N06BA02	on
Diatsepaami	DIAPAM	N05BA01	on
Diatsepaami	MEDIPAM	N05BA01	on
Diatsepaami	STESOLID	N05BA01	on
Diatsepaami	STESOLID NOVUM	N05BA01	on
Diatsepaami	STESOLID PREFILL	N05BA01	on
Fentanyyli	ABSTRAL	N02AB03	on
Fentanyyli	BREAKYL	N02AB03	ei
Fentanyyli	BREAKYL START	N02AB03	ei
Fentanyyli	DUROGESIC	N02AB03	on
Fentanyyli	EFFENTORA	N02AB03	on
Fentanyyli	FENTANYL	N01AH01	on
Fentanyyli	FENTANYL RATIOPHARM	N02AB03	on
Fentanyyli	FENTANYL SANDOZ	N02AB03	on

Fentanyyli	FENTANYL STADA	N02AB03	on
Fentanyyli	FENTANYL-HAMELN	N01AH01	on
Fentanyyli	INSTANYL	N02AB03	on
Fentanyyli	IONSYS	N02AB03	ei
Fentanyyli	MATRIFEN	N02AB03	on
Fentanyyli	PECFENT	N02AB03	on
Hydromorfoli	PALLADON	N02AA03	on
Kannabinoidit (THC, CBD)	SATIVEX	N02BG10	on
Klobatsaami	FRISIUM	N05BA09	on
Klonatsepaami	RIVATRIL	N03AE01	on
Klooridiatsepoksidi	RISOLID	N05BA02	on
Kodeiini ja ibuprofeeni	ARDINEX	N02AJ08	on
Kodeiini ja ibuprofeeni	BURANA COMP	N02AJ08	on
Kodeiini ja parasetamoli	ALTERMOL	N02AJ06	on
Kodeiini ja parasetamoli	PANACOD	N02AJ06	on
Kodeiini ja parasetamoli	PARACETAMOL/CODEIN ORION	N02AJ06	on
Kodeiini ja parasetamoli	PARAMAX-COD	N02AJ06	on
Kodeiini, yhdistelmävalmisteet	CODESAN COMP	R05FA02	on
Kodeiini, yhdistelmävalmisteet	KATAPEKT	R05FA02	on
Kodeiini, yhdistelmävalmisteet	RECIPECT	R05FA02	on
Lisdeksamfetamiini	ELVANSE	N06BA12	on
Lisdeksamfetamiini	ELVANSE ADULT	N06BA12	ei
Loratsepaami	LORAZEPAM ORIFARM	N05BA06	on
Loratsepaami	LORAZEPAM ORION	N05BA06	on
Loratsepaami	TEMESTA	N05BA06	on
Metadoni	DOLMED	N07BC02	on
Metadoni	METADON ABCUR	N07BC02	on
Metadoni	METADON NORDIC DRUGS	N07BC02	on
Metadoni	METHADONE MARTINDALE PHARMA	N07BC02	on
Metyylifenidaatti	CONCERTA	N06BA04	on
Metyylifenidaatti	EQUASYM RETARD	N06BA04	on
Metyylifenidaatti	MEDIKINET	N06BA04	on
Metyylifenidaatti	MEDIKINET CR	N06BA04	on
Metyylifenidaatti	METHYLPHENIDATE ACTAVIS	N06BA04	ei
Metyylifenidaatti	METHYLPHENIDATE MYLAN	N06BA04	on
Metyylifenidaatti	METHYLPHENIDATE SANDOZ	N06BA04	on
Metyylifenidaatti	RITALIN	N06BA04	on
Midatsolaami	BUCCOLAM	N05CD08	on
Midatsolaami	DORMICUM	N05CD08	on
Midatsolaami	MIDAZOLAM ACCORD	N05CD08	on
Midatsolaami	MIDAZOLAM HAMELN	N05CD08	on
Midatsolaami	MIDAZOLAM ORPHA	N05CD08	ei
Morfiini	DEPOLAN	N02AA01	on
Morfiini	DOLCONTIN	N02AA01	on
Morfiini	DOLCONTIN UNOTARD	N02AA01	ei

Morfiini	MORPHIN	N02AA01	on
Morfiini	MORPHINE ORION	N02AA01	ei
Morfiini	ORAMORPH	N02AA01	on
Natriumoksibaatti	XYREM	N07XX04	on
Nitratsepaami	INSOMIN	N05CD02	on
Nitratsepaami	NITRAZEPAM ACCORD	N05CD02	ei
Oksatsepaami	OPAMOX	N05BA04	on
Oksatsepaami	OXAMIN	N05BA04	on
Oksikodoni	OXANEST	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYCODON HCL ACCORD	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYCODONE ACTAVIS	N02AA05	ei
Oksikodoni	OXYCODONE ORION	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYCODONE RATIOPHARM	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYCODONE SANDOZ	N02AA05	ei
Oksikodoni	OXYCODONE TEVA	N02AA05	ei
Oksikodoni	OXYCODONE VITABALANS	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYCONTIN	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYNORM	N02AA05	on
Oksikodoni	OXYRATIO	N02AA05	on
Oksikodoni ja naloksoni	OXYCODONE/NALOXONE KRKA	N02AA55	ei
Oksikodoni ja naloksoni	OXYCODONE/NALOXONE RATIOPHARM	N02AA55	ei
Oksikodoni ja naloksoni	OXYCODONE/NALOXONE STADA	N02AA55	ei
Oksikodoni ja naloksoni	TANONALLA	N02AA55	ei
Oksikodoni ja naloksoni	TARGINIQ	N02AA55	on
Remifentaniili	REMIFENTANIL ACTAVIS	N01AH06	ei
Remifentaniili	REMIFENTANIL B. BRAUN	N01AH06	ei
Remifentaniili	REMIFENTANIL HOSPIRA	N01AH06	on
Remifentaniili	ULTIVA	N01AH06	on
Sufentaniili	SUFENTA	N01AH03	on
Sufentaniili	SUFENTA FORTE	N01AH03	on
Sufentaniili	SUFENTANIL-HAMELN	N01AH03	on
Sufentaniili	ZALVISO	N01AH03	ei
Tapentadoli	PALEXIA	N02AX06	ei
Tapentadoli	PALEXIA DEPOT	N02AX06	ei
Tematsepaami	TENOX	N05CD07	on
Triatsolaami	HALCION	N05CD05	on
Tsolpideemi	EDLUAR	N05CF02	ei
Tsolpideemi	SOMNOR	N05CF02	on
Tsolpideemi	STELLA	N05CF02	on
Tsolpideemi	STILNOCT	N05CF02	on
Tsolpideemi	ZOLPIDEM HEXAL	N05CF02	on
Tsolpideemi	ZOLPIDEM VITABALANS	N05CF02	on
Tsolpideemi	ZOLPIDEM-RATIOPHARM	N05CF02	on

	Eläinlääkkeet		
Buprenorfiini	BUPAQ MULTIDOSE VET	QN02AE01	on
Buprenorfiini	BUPREFELICAN VET	QN02AE01	on
Buprenorfiini	VETERGESIC VET	QN02AE01	on
Fenobarbitaali	BARBIVET VET	QN03AA02	on
Fenobarbitaali	EPITYL VET	QN03AA02	on
Fenobarbitaali	PHENOLEPTIL VET	QN03AA02	on
Levometaadoni ja muita	L-POLAMIVET VET	QN02AC52	on
Metadoni	SEMFORTAN VET.	QN02AC90	on
Metadoni	SYNTHADON VET	QN02AC52	on
Pentobarbitaali	EUTABARB VET.	QN51AA01	on
Pentobarbitaali	EUTHANIMAL VET	QN51AA01	on
Pentobarbitaali	EUTHASOL VET	QN51AA01	on
Pentobarbitaali	MEBUNAT VET	QN05CA01	on

Vastaavat tiedot on löydettävissä Fimean verkkosivuilta:
http://www.fimea.fi/laakehaut_ ja_luettelot/laakehaku .

TAULUKKO RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYÄ VARTEN

1. Taulukon käyttämisestä

Alla oleva taulukko soveltuu kaikkiin huumausaineen käyttörikoksen tekotapoihin: huumausaineen käyttöön, huumausaineen hallussapitoon omaa käyttöä varten ja huumausaineen hankkimisen yritykseen omaa käyttöä varten.

Jos kysymys on jatkuvasta ja pitkäaikaisesta huumausaineen käytöstä, jo käytetyn huumausaineen määrä voi nousta huomattavasti suuremmaksi kuin taulukkoon kirjatut määrät. Kysymys on tästä huolimatta huumausaineen käyttörikoksesta ja päiväsakkojen lukumäärä määräytyy jatkuvan käytön liukuman mukaisesti.

Taulukossa huumausaineet on jaoteltu kolmeen luokkaan, 1. - 3. Lievimmin rangaistavaan luokkaan 1. kuuluvat mm. kannabistuotteet, keskimmäiseen luokkaan 2. amfetamiini johdannaisineen ja LSD, ja ankarimpaan 3. luokkaan heroini ja kokaiini. Tämä eri huumausainetyyppien rangaistavuusluokitus on johdonmukaisessa linjassa huumausainerikoksia ja törkeitä huumausainerikoksia koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön kanssa.

Yleisohjeen LIITTEENÄ 1 olevassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen teoreettisessa lausunnossa huumausaineeksi luokiteltavat lääkkeet on luokiteltu vastaavalla tavalla kolmeen luokkaan.

Alla olevassa taulukossa olevat merkinnät siitä, mikä on kunkin huumausainetyypin osalta rikoslain 50 luvun 2 a §:ssä tarkoitettu vähäinen määrä, perustuvat tulkintaan lain tarkoituksesta ja havaintoihin 1.9.2001 jälkeiseltä ajalta kertyneestä oikeuskäytännöstä. Kysymys on siis siitä "yläraajasta", jota pienemmät ainemäärät voidaan muidenkin edellytysten täytyessä rangaistusmääräysmenettelyssä käsitellä.

Arvioitaessa sitä, voiko kysymys olla omaan käyttöön tarkoitettusta määrästä huumausainetta, tulee ottaa huomioon teon olosuhteet. Esimerkiksi ravintolassa, festivaaleilla ja muissa julkisissa tilaisuuksissa useiden käyttöannosten hallussapito antaa aiheen epäillä muutakin kuin omaa käyttöä.

Rikoslain 50 luvun 7 §:ssä tarkoitettu syyttämättä jättäminen ei voi perustua pelkästään huumausaineen (vähäiseen) määrään, vaan kysymys on aina paitsi määrän myös huumausaineen laadun, käyttötilanteen ja muiden olosuhteiden kokonaisarvostelusta.

Tämän vuoksi taulukkoon ei sisälly kannanottoja rangaistusmääräysmenettelyn "alarajasta".

Taulukkoa on aikaisempaan nähden tarkistettu ja tullaan tulevaisuudessa edelleen tarkistamaan sekä huumausaineiden määrien että päiväsakkojen lukumäärien osalta, jos siihen tuomioistuinkäytännön tai muun uuden informaation perusteella on aihetta.

2. Taulukko

Luokka	Huumausaine	Vähäinen määrä	Päiväsakkojen lukumäärä
1.	Hasis Marihuana Khat Lievä ryhmä lääkkeitä	< 10 g < 15 g < 1 kg < 100 kpl	- normaali: 10 ps - liukuma: 10 – 15 ps - jatkuva käyttö: 15 – 20 ps
2.	Amfetamiini Amfetamiinin johdannaiset (mm. ekstaasi) Gamma LSD Keskimäinen ryhmä lääkkeistä	< 3 g < 10 kpl < 150 ml < 10 kpl < 5 kpl	- normaali: 15 ps - liukuma: 10 – 20 ps - jatkuva käyttö: 20 – 25 ps
3.	Heroiini Kokaiini Ankara ryhmä lääkkeitä	< 1g < 1,5 g < 3 kpl	- normaali: 20 ps - liukuma: 10 – 25 ps - jatkuva käyttö: 20 – 30 ps

17.12.2018

POL-2018-49612

Voimassaoloaika

1.1.2019 - 31.12.2023

Säädöseruste

Laki poliisin hallinnosta (110/1992) 4 §

Muuttaa/Kumoaa

Kohderyhmät

Poliisi

Menettely huumausaineen käyttörिकosta koskevissa asioissa

Sisällys

1 Yleistä	1
2 Viranomaistoimien porrasteisuus	2
3 Esitutkinta ja sakkomenettely	2
4 Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus	4
5 Alle 18-vuotias nuori	5
5.1 Puhuttelutilaisuus	6
5.2 Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelu	6
5.3 Toistuvat huumausaineen käyttörिकokset	6
6 Hoitoonohjaus	7
7 Huumausaineen tunnistaminen	8
8 Pakkokeinoista	8
9 Huumausaineen takavarikko	8
10 Rattijuopumus ja huumausaineen käyttörikos	9

1 Yleistä

Vuonna 2001 voimaan tulleen huumausaineen käyttörikosuudistuksen keskeisenä sisältönä oli rangaistusmääräysmenettelyn käytön mahdollistaminen oman käytön tapauksissa. Lain tarkoituksen ei ollut ankaroida huumausaineen käytöstä tai hallussapidosta omaa käyttöä varten tuomittavia rangaistuksia. Lakivaliokunta korosti, ettei sakkorangaistuksen siirtäminen rangaistusmääräysmenettelyssä määrättäväksi saa johtaa toimenpiteistä luopumissännösten soveltamatta jättämiseen. Toisaalta poliisialoitteisen sakkomenettelyn käyttäminen tai toimenpiteestä luopuminen yksittäistapauksissa ei saa hämärtää teon rangaistavuutta vaan rikoksesta epäillyn toimintaan on puututtava vaikuttavalla tavalla.

Tämän ohjeen tavoitteena on varmistaa poliisin yhdenmukainen rikosoikeudellinen puuttuminen huumausaineen käyttöön. Nopean ja yhdenmukaisen rikosoikeudellisen puuttumisen ohella huumausaineen käyttörikoksissa tulee huomioida myös muiden viranomaistoimien tehokkuuden lisääminen erityisesti alle 18-vuotiaiden ja huumeriippuvaisten osalta. Toimenpiteistä luopumisen riittävänä perusteena on jo sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon hakeutuminen.

Valtakunnansyyttäjänvirasto on antanut syyttäjille yleisen ohjeen seuraamuksen määräämisestä huumausaineen käyttörikoksesta¹, jonka linjaukset otetaan huomioon myös poliisissa huumausaineen käyttörikosta koskevien asioiden käsittelyssä. Yhtenäisen menettelyn aikaan saamiseksi yleisohje sisältää erillisen taulukon sakkomenettelyä varten, joka on tämän ohjeen liitteenä.

2 Viranomaistoimien porrasteisuus

Seuraamusjärjestelmän ennakoitavuuden ja yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että huumausaineen käyttörikoksiin liittyvät poliisin ja syyttäjien toimet ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Tarkoituksena on, että monia vaihtoehtoja sisältävä puuttumisjärjestelmä käyttörikoksiin toimii selkeästi porrastetulla ja johdonmukaisella tavalla. Teon vähäisyyden asteesta riippuen kysymykseen tulevat: 1) toimenpiteistä luopuminen ja huomautus, 2) esitutkinnan rajoittaminen, 3) syyttämättäjättäminen, 4) sakkovaatimuksen antaminen ja rangaistusmääräyksen määrääminen tai 5) syytteen nostaminen.

Poliisin tulee neuvotella ja sopia toimialueensa syyttäjän kanssa tämän ohjeen soveltamisesta em. porrasteisuuden ja toimintatapojen yhdenmukaiseksi toteuttamiseksi valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden oikealla porrastamisella tähdätään huumausaineiden käytön, hallussapidon ja välittämisen tehokkaaseen katkaisuun.

3 Esitutkinta ja sakkomenettely

Huumausaineen käyttörikoksesta² voidaan tuomita se, joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta. Huumausaineen käyttörikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

Epäiltäessä huumausaineen käyttörikosta kirjataan asiasta rikosilmoitus poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA)³. Rikosilmoitustiedot Patjaan siirtyvät POLO -järjestelmän kautta automaattisesti sakko- / rangaistusvaatimuksen myötä. Huumausaineen käyttörikoksen yhteydessä tulee huomioida myös mahdollisesti käytettyjen pakkokeinojen kirjaaminen huolellisesti Patjaan. Esitutkinta suoritetaan asian laadun edellyttämällä

¹ VKS:2018:2, Dnro 7/31/17

² Rikoslaki (39/1889) 50 luku 2a §

³ Poliisihallituksen ohje Tietojen kirjaaminen poliisiasian tietojärjestelmään, POL-2018-55587

tavalla⁴ ja useimmiten huumausaineen käyttörikoksen osalta voidaan soveltaa suppean esitutinnan menettelyä⁵.

Poliisialoitteista sakkomenettelyä⁶ ei kuitenkaan sovelleta, mikäli kyseessä on:

- 1) alle 18-vuotias nuori
- 2) huumeriippuvainen
– hoitoon hakeutuva tai hoitosuhteessa oleva
- 3) teon katsotaan kuuluvan jäljempänä kohdassa 4 esitetyn poliisialoitteisen huomautusmenettelyn piiriin

Huumeriippuvaisen hoitoon hakeutuminen osoitetaan hoitopaikan kirjallisella todistuksella. Tieto huumeriippuvaisen hoitoon hakeutumisesta tai hoidossa olemisesta on salassa pidettävä⁷ ja tiedon antaminen perustuu rikoksesta epäillyn suostumukseen⁸.

Poliisialoitteisessa sakkomenettelyssä kysymykseen tulevat lähinnä tilanteet, joissa epäilty on käyttänyt useamman kerran huumausainetta tai hänellä on ollut hallussaan tai hän on yrittänyt hankkia muutamaa käyttökertaa vastaavan määrän huumausainetta. Poliisialoitteista sakkomenettelyä voidaan soveltaa huumausaineen käyttörikoksen uusijaan huumausaineen lajiin katsomatta.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että useat käyttökerrat muodostavat yhden huumausainerikoksen, jos ne muodostavat luontevan kokonaisuuden ajallisesti tai toiminnan jatkuvuuden vuoksi.

Sakkomenettelyssä voidaan useista erillisistä käyttörikoksista (käyttökerroista) määrätä yksi yhteinen sakkorangaistus. Jos usean käyttökerran tapauksessa ilmenee epätietoisuutta siitä, voidaanko sakkomenettelyä soveltaa, laaditaan asiasta syyttäjälle toimitettava esitutkintapöytäkirja.

Huumausaineen käyttörikosta koskevassa esitutkinnassa selvitetään riittävästi sekä epäillyn henkilön että teon taustaa, jotta saadaan riittävästi tietoa eri seuraamusvaihtoehtojen ja jatkotoimenpiteiden arviointia varten. Epäillyltä tiedustellaan onko hän jo hoitosuhteessa. Ellei ole, annetaan hoitoonohjausta.

Epäillyn kuulustelulla selvitetään huumausaineen käyttöön liittyvät seikat, huumausaineen hallussapidon tarkoitus sekä mistä hän on hankkinut huumausainetta. Usein juuri huumausaineiden käyttäjien kautta on mahdollisuus päästä kiinni varsinaiseen huumausaineiden levitysorganisaatioon.

⁴ Esitutkintalaki (805/2010) 2 luku 1 § 1 mom 1 kohta

⁵ Esitutkintalaki 3 luku 14 §

⁶ Poliisialoitteellisella sakotusmenettelyllä tarkoitetaan poliisin oma-aloitteisesti antamaa sakko- tai rangaistusvaatimusta sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) 2 § 1 ja 2 kohtien mukaisesti

⁷ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 § 1 mom 25 kohta

⁸ Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 26 § 1 mom 1 kohta, 32 §

Se mitä voidaan pitää lain tarkoittamana vähäisenä määränä kunkin huumausainetyypin osalta, ilmenee liitteenä olevasta taulukosta (Liite 1). Jos kysymys on jatkuvasta ja pitkäaikaisesta huumausaineen käytöstä, jo käytetyn huumausaineen määrä voi nousta huomattavasti suuremmaksi kuin taulukkoon kirjatut määrät. Kysymys on tästä huolimatta huumausaineen käyttörikoksesta ja päiväsakkojen lukumäärä määräytyy jatkuvan käytön liikuman mukaisesti. Huumausaineen käyttörikos -nimikettä voidaan soveltaa huumausaineen lajista riippumatta. Uusien huumausaineeksi luokiteltujen aineiden osalta käyttöannokset saattavat olla niin pieniä, että esimerkiksi yhdestä grammasta ainetta on saatavissa useita satoja käyttöannoksia. Tämän vuoksi huumausaineen laatuun on kiinnitettävä erityistä huomiota lain tarkoittamaa vähäistä määrää arvioitaessa.

Arvioitaessa sitä, voiko kysymys olla omaan käyttöön tarkoitettu määrästä huumausainetta, tulee ottaa huomioon teon olosuhteet. Esimerkiksi ravintolassa, festivaaleilla ja muissa julkisissa tilaisuuksissa useiden käyttöannosten hallussapito antaa aiheen epäillä muutakin kuin omaa käyttöä. Mikäli sakkomenettelyn soveltamisessa ilmenee epäselvyyttä, neuvotellaan asiasta syyttäjän kanssa.

Huumausaineen käyttörikoksen osalta poliisi voi tehdä esitutinnan rajoittamisesityksen syyttäjälle⁹. Se on sitä perustellumpaa, mitä vähäisemmästä teosta on kysymys. Vähäisyysarvioinnissa voidaan antaa merkitystä esimerkiksi sille, onko teko tapahtunut julkisella tai yksityisellä paikalla. Nuoruusperusteen soveltaminen on sitä perustellumpaa, mitä nuoremasta henkilöstä ja suuremmasta ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta on kyse. Mikäli esitutkinta rajoitetaan konkurrenssiperusteella, tekijä tulee joka tapauksessa saamaan moitteiden ja rangaistuksen muista rikoksista. Esitutinnan rajoittamisperusteena voi olla myös tekijän hyvään alkuun päässyt hoito, jonka onnistumista ei haluta vaarantaa. Kyse on tällöin esitutinnan ja rikosprosessin jatkamisen tarkoituksettomuudesta.

4 Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus

Esitutkinta voidaan jättää toimittamatta sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä. Poliisimies voi antaa tällaiseen rikokseen syyllistyneelle huomautuksen¹⁰.

Huomautuksen antaminen on yksi laittomaan toimintaan puuttumisen muoto ja voi huumausaineen käytön lopettamisen kannalta johtaa usein parempaan lopputulokseen kuin ankarammat seuraamukset. Rangaistus ei ole ratkaisu huumeriippuvuudesta eroon pääsemiseksi, vaan siihen tarvitaan huumausaineen käyttäjän ja eri toimijoiden välistä saumatonta yhteistyötä. Poliisin ja syyttäjän lisäksi keskeisiä tahoja ovat sosiaali- ja terveydenhuollon julkiset ja yksityiset toimijat.

⁹ Esitutkintalaki 3 luku 10 § 1 momentti

¹⁰ Esitutkintalaki 3 luku 9 § 1 momentti ja 10 luku 3 §

Sekä yleis- että erityisestäävyyden ylläpitämiseksi on tärkeää, että poliisi puuttuu kaikkiin huumausaineen käyttörikostapauksiin, ja että niistä myös kirjataan rikosilmoitus Patjaan. Henkilön mahdollisesti jäädessä myöhemmin uudestaan kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, aiemmin dokumentoidut tapaukset luovat pohjaa päätettäessä tarkoituksenmukaisista jatkotoimenpiteistä mm. tutkinnan, seuraamuksen, lupahallinnon, lastensuojelun sekä hoitotoimenpiteiden osalta.

Huumausaineen käyttörikos voidaan katsoa kuuluvan huomautusmenettelyn piiriin, mikäli sitä kokonaisuutena arvostellen on pidettävä ilmeisen vähäisenä. Huomautus voidaan antaa kirjallisesti tai suullisesti. Mikäli tällä vähäisyysperusteella esitutkinta jätetään esitutkintalain perusteella toimittamatta, annetaan huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneelle aina myös huomautus.

Huumausaineen käyttörikoksesta huomautuksen saaneen henkilön osalta Patjaan tehdään henkilöpäätös. Huomautuksen antaminen kirjataan henkilöpäätöksen selostusosaan tekstillä: ”Huumausaineen käyttörikoksesta annettu huomautus.” Myös kenttätilanteissa annettujen huomautusten osalta tulee huumausaineen käyttörikos kirjata edellä mainitulla tavalla poliisiasiantietojärjestelmään. Mikäli poliisiasiantietojärjestelmästä ilmenee, että henkilölle on jo aikaisemmin annettu huomautus / huomautuksia, voidaan tilanteen mukaisesti asia käsitellä joko sakko- tai rangaistusvaatimuksella (ei kuitenkaan hoitoon hakeutunut tai hoidossa oleva) tai suorittaa asiassa esitutkinta.

Vähäisyyttä arvioitaessa otetaan huomioon huumausaineen määrä ja laatu, käyttötilanne, ensikertalaisuus sekä olosuhteet muutoinkin. Edellytysten täytyessä poliisialoitteista huomautusmenettelyä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun

- huumausaineen käyttö tai vähäisen määrän hallussapito tapahtuu yksityisellä paikalla, eikä teosta aiheudu muille häiriötä
- yleisellä paikalla hallusta tavataan vain hyvin vähäinen määrä (kerta-annos) huumausainetta eikä tapaukseen liity yleisellä paikalla tapahtunutta käyttöä

Esitutkintalain mukaista huomautusmenettelyä ei kuitenkaan käytetä, mikäli käyttötilanne on johdattanut muitakin käyttämään huumausainetta tai huumausaineen käyttörikoksen lisäksi henkilö on syyllistynyt myös muihin rikoksiin.

Hoidossa olevan tai hoitoon hakeutuneen huumeriippuvaisen syyllistyttyä huumausaineen käyttörikokseen, hänelle annetaan teosta esitutkintalain mukainen huomautus. Mikäli hoidossa olevaa epäillään useampia kertoja huumausaineen käyttörikoksesta, saatetaan asia esitutkinnan jälkeen syyteharkintaan. Hoitoon hakeutumattoman huumeriippuvaisen osalta voidaan suorittaa esitutkinta ja saattaa asia syyteharkintaan.

5 Alle 18-vuotias nuori

Erityisen tärkeää on puuttua alle 18-vuotiaiden nuorten tekemiin huumausaineen käyttörikoksiin. Heidän osaltaan huumausaineen

käyttörikoksen johdosta suoritetaan mahdollisimman nopeasti esitutkinta ja noudatetaan jäljempänä mainittuja menettelyjä. Myös alle 18-vuotiaalle annetaan hoitoonohjausta ja tehdään lisäksi ilmoitus lastensuojeluviranomaiselle¹¹.

5.1 Puhuttelutilaisuus

Huumausaineen käyttörikoksesta ensimmäisen kerran kiinni jääneelle alle 18-vuotiaalle järjestetään mahdollisimman pian teon jälkeen esitutkinnan yhteydessä puhuttelutilaisuus. Tilaisuudessa ovat nuoren lisäksi samanaikaisesti läsnä, poliisi, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomainen ja nuoren huoltaja(t). Tarveharkinnan mukaan tilaisuuteen voidaan kutsua muitakin, esim. nuorisotyöntekijä. Näin tuodaan nuorelle esille selkeä rikosoikeudellinen moite teosta sekä tarjotaan mahdollisuus, sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteille sekä nuoren tuelle päihitteettömyyteen. Tilaisuus tähtää siihen, että sen päätteeksi nuorelle annetaan asiassa esitutkintalain mukainen huomautus. Ellei nuori saavu tilaisuuteen tai siinä ilmenee, ettei toimenpiteistä luopuminen ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, siirretään asia syyteharkintaan.

5.2 Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelu

Nuoren jäätyä toistamiseen kiinni huumausaineen käyttörikoksesta, suoritetaan asiassa esitutkinta ja se saatetaan nopeasti syyteharkintaan. Valtakunnansyyttäjän viraston asiaa koskevan ohjeen mukaan syyttäjä järjestää asiassa suullisen neuvottelun, jossa ovat läsnä rikoksesta epäilty ja tämän huoltaja(t). Syyttäjä voi lisäksi kutsua neuvotteluun tarvittaessa sekä poliisin että sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisen edustajan. Syyttäjän johdolla tapahtuva neuvottelutilaisuus tähtää rikosoikeudellisesti syyttämättä jättämiseen ja kasvatuksellisesti nuoren luopumiseen huumeiden käytöstä. Jos nuori ei saavu tilaisuuteen tai siinä ilmenee muutoin, ettei toimenpiteistä luopuminen ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, myös syyttäjälaitteisen rangaistusvaatimuksen¹² antaminen tai syytteen nostaminen on mahdollista.

Jos nuori puhuttelun ja neuvottelun jälkeen syyllistyy uudelleen huumausaineen käyttöön, näitä ei yleensä ole tarkoituksenmukaista järjestää uudelleen.

5.3 Toistuvat huumausaineen käyttörikokset

Seuraamusten, toimenpiteiden ja menettelytapojen suhteen on nuoren kohdalla edelleenkin noudatettava tarkkaa harkintaa. Toimenpiteistä luopumista voidaan soveltaa nuoriin ja ensikertalaisiin muita väljemmin. Näistä syistä poliisiin ei tule lähtökohtaisesti antaa alle 18-vuotiaalle nuorelle sakko- tai rangaistusvaatimusta. Sakko- / rangaistusvaatimus voidaan antaa poliisin keskusteltua asiasta syyttäjän kanssa. Nuoren kokonaistilannetta tulee tätä ennen kartoittaa myös sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa.

¹¹ Lastensuojelulaki (416/2007) 25 §

¹² Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010) 33 §

Jos nuori on syylistynyt huumausainerikokseen tai huumausaineen käyttörikoksen lisäksi muihin rikoksiin, puhuttelu on yleensä tarkoituksenmukaista järjestää vain siinä tapauksessa mikäli henkilöön voidaan soveltaa toimenpiteistä luopumista kaikista rikoksista. Poliisin tulee kuitenkin näissäkin tapauksissa antaa hoitoonohjausta ja kannustaa epäiltyä lopettamaan huumausaineiden käyttö.

6 Hoitoonohjaus

Huumausaineen käytöstä voidaan jättää syyte nostamatta ja rangaistus tuomitsematta¹³, jos tekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon¹⁴. Poliisi antaa huumausaineen käyttäjälle aina hoitoonohjausta, tukee tätä hoitoon hakeutumisessa sekä osoittaa mistä hoitoapua on paikkakunnalla saatavissa. Arvioinnin varsinaisesta hoitotarpeesta tekee terveydenhuollon ammattilainen. Hoidon tavoitteena on saada huumausaineen käyttäjä lopettamaan huumausaineiden käyttö. Mikäli huumausaineiden kysyntää saataisiin rajoitettua, olisi tämä omiaan vaikuttamaan vähentävästi myös huumausaineiden tarjontaan sekä huumausaineiden käyttöön liittyvään oheisrikollisuuden määrään, sillä tutkimusten mukaan huumausaineiden käyttäjät syylistyvät usein myös muihin rikoksiin.

Suoritetusta hoitoonohjauksesta kirjataan tiedot poliisiasiantietojärjestelmään lisäämällä asiaa koskevaan rikosilmoitukseen nimike ”Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjaus”. Ilmoituksen selostusosaan kirjataan lyhyesti hoitoonohjauksen sisältö, esimerkiksi:

XX XX kerrottiin asian selvittelyn yhteydessä että henkilö voi olla yhteydessä kunnan X A-klinikkaan ja annettiin asiaa koskeva esite. XX katsoi, ettei ole riippuvainen huumausaineista ja ilmoitti, ettei tarvitse hoitoa.

Tai:

XX XX kerrottiin asian selvittelyn yhteydessä että henkilö voi olla yhteydessä kunnan X A-klinikkaan ja annettiin asiaa koskeva esite. XX ilmoitti haluavansa katkolle ja kertoi hakeutuvansa hoitoon.

Poliisin on paikkakuntakohtaisesti yhteistyössä syyttäjän, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhaista hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista ja ehkäistä käyttörikokseen syylistymisen uusiutumista. Tavoitteena on luoda kiinteänä viranomaisyhteistyönä toimiva puuttumis- ja hoitoonohjausjärjestelmä. Päihdehuoltolain¹⁵ mukaan kunnan on huolehdittava tarpeenmukaisen päihdehuollon järjestämisestä.

¹³ Rikoslaki 50 luku 7 §

¹⁴ SosMA hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa (290/2002), jonka mukaan. Hyväksyttävän hoidon yhtenä kriteerinä on asetuksen 4 §:n mukaan se, että hoitoa annetaan A-klinikalla, nuorisoasemalla, kuntoutuslaitoksessa, sosiaalisairaalassa tai vastaavissa päihdehuollon erityishoitoyksiköissä sekä kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989) ja sosiaalihuoltolaissa (1201/2014) tarkoitettussa toimintayksikössä.

¹⁵ Päihdehuoltolaki (41/1986) 3 § 1 momentti

7 Huuhausaineen tunnistaminen

Sakko- tai rangaistusvaatimuksen tiedoksiantaminen edellyttää, että epäillyllä ollut aine tunnistetaan huuhausaineeksi. Aine tulee tunnistaa koostumuksensa tai pikatesterin perusteella epäillyn mainitsemaksi huuhausaineeksi. Huuhausaineiden käsittelyssä tulee huomioida työturvallisuus ja tarkoituksenmukainen suojavaatetus.

Jos epäilty kiistää aineen olevan huuhausainetta, eivätkä poliisin käytössä olevat pikatesteritkään tunnista ainetta huuhausaineeksi, aine lähetetään keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon tutkimuksia varten.

Huuhausaineen tunnistamiseen liittyvät tiedot merkitään sakko / rangaistusvaatimukseen.

8 Pakkokeinoista

Huuhausaineen käyttörikoksen selvittämisen johdosta suoritettavilla etsinnöillä¹⁶ voidaan löytää huuhausaineiden käyttöön liittyviä välineitä ja huuhausaineita. Etsinnät voivat antaa merkityksellistä tietoa mm. oman käytön laajuudesta sekä huuhausaineen levitysorganisaatiosta ja levittämiseen liittyvistä seikoista. Huuhausaineiden maahantuonti ja levitys on järjestäytyntä rikollista toimintaa, johon voidaan päästä kiinni juuri etsintöjen suorittamisen kautta¹⁷.

Muita tyypillisiä huuhausaineen käyttörikoksen yhteydessä kyseeseen tulevia pakkokeinoja ovat henkilötarkastus ja -katsastus¹⁸.

Pakkokeinojen käytön harkinnassa tulee huomioida pakkokeinolaissa mainitut suhteellisuus- ja kohtuullisuusperiaatteet¹⁹.

9 Huuhausaineen takavarikko

Rikoksesta epäillyn hallusta tai asiaan liittyen muuten löydetty huuhausaineet ja niiden käyttövälineet takavarikoidaan. Tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi myyntipakkauksissa olevia neuloja tai ruiskuja ei tule lähtökohtaisesti takavarikoida, ellei siihen ole erityistä tutkinnallista syytä.

Takavarikoitu huuhausaine hävitetään todistettavasti päällystään kuuluvan poliisimiehen päätöksellä²⁰. Huuhausaine tai osa siitä on kuitenkin säilytettävä niin kauan kuin sitä mahdollisesti tarvitaan oikeudenkäynnissä todisteena. Erityistä huomiota tulee kiinnittää takavarikoiden

¹⁶ Pakkokeinolain 8 luvun 1 § määritellyt: yleinen kotietsintä, erityinen kotietsintä, paikanetsintä sekä pakkokeinolain 8 luvun 20 § määritelty laite-etsintä

¹⁷ Huom. Poliisihallituksen ohje Paikkaan kohdistuva etsintä, POL-2015-205

¹⁸ Pakkokeinolaki 8 luku 31 § ja 32 §

¹⁹ Pakkokeinolaki 1 luku 2 § ja 3 §

²⁰ Huuhausainelaki (373/2008) 44 §

asianmukaiseen kirjaamiseen Patjaan mukaan lukien niiden lopetusmerkintöjen ajantasaisuus.

10 Rattijuopumus ja huumausaineen käyttörikos

Mikäli henkilön epäillään kuljettaneen ajoneuvoa huumausaineen vaikutuksen alaisena, kirjataan poliisiasiantietojärjestelmään sekä rattijuopumus että huumausaineen käyttörikos. Esitutkinnassa huumausaineen käyttörikos ja rattijuopumus tutkitaan rikostunnusmerkistöjensä mukaisesti²¹.

Poliisiylijohtajan sijaisena,
Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Teemu Saukonieni

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.12.2018 klo 10:30. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet	Liite 1 Taulukko sakkomenettelyä varten
Jakelu	Poliisin yksiköt
Tiedoksi	Poliisihallituksen yksiköt Sinetti-kirjasto/Esikunta Sisäministeriön poliisiosasto Ahvenanmaan poliisiviranomainen Rajavartiolaitos Tulli Valtakunnansyyttäjänvirasto

²¹ Poliisihallituksen ohje Huumausaineiden käytön valvonta tieliikenteessä, 2020/2013/4894

11.12.2018

POL-2018-49612

Liite 1 Taulukko sakkomenettelyä varten

Luokka	Huumausaine	Vähäinen määrä	Päiväsakkojen lukumäärä
1.	Hasis Marihuana Khat Lievä ryhmä lääkkeistä	< 10 grammaa < 15 grammaa < 1 kilo < 100 kappaletta	Normaalipäiväsakot
			10 päiväsakkoa
			Liukuma
			10–15 päiväsakkoa
			Liukuma, jos kyse on jatkuvasta käytöstä
15–20 päiväsakkoa			
2.	Amfetamiini Amfetamiinin johdannaiset (mm. ekstaasi) Gamma LSD Keskimäinen ryhmä lääkkeistä	< 3 grammaa < 10 kappaletta < 150 millilitraa < 10 kappaletta < 5 kappaletta	Normaalipäiväsakot
			15 päiväsakkoa
			Liukuma
			10–20 päiväsakkoa
			Liukuma, jos kyse on jatkuvasta käytöstä
20–25 päiväsakkoa			
3.	Heroiini Kokaiini Ankara ryhmä lääkkeistä	< 1 gramma < 1,5 grammaa < 3 kappaletta	Normaalipäiväsakot
			20 päiväsakkoa
			Liukuma
			10–25 päiväsakkoa
			Liukuma, jos kyse on jatkuvasta käytöstä
20-30 päiväsakkoa			